

lónak nemcsak szabad, ennél többhöz van joga: istenadta tehetsége szerint kötelessége is énekelni.

Márky Imre

TÖRÖK SÁNDOR: TITOKZATOS UTAZÁSOK. (Révai könyvtár. 8. sz.)

Az irodalmi igényű könnyed és romantikus próza egyik leghivatottabb képviselője élő irodalmunkban, Török Sándor. A két jelző, rögtön leszögezzük nem annyira a témák kidolgozására, mint inkább írójuk magatartására vonatkozik. Am most megjelent könyvében valami újat mégis találtunk. Tragikus sorsok megjelenítésével s a környezet drámai aláfestésével nagyobb feladatra vállalkozott Török Sándor. És ezt a feladatot is biztos kézzel oldotta meg. Bár könyve sokhelyt súlyos mondanivalót tár fel, mi mégsem félünk, mert írónk kedvesen fogja a kezünket s közben lebilincselően mesél. Városokról, szerelemről, a szomorú, embertelen sorsban szenvedő áldozatokról, akiknek életét megdöbbentő hitelességgel s részvéttel rajzolja. Gyűlölet még sincs benne a gyűlölködőkkel szemben. Egy lélekzetre olvastuk el Török Sándor legújabb könyvét, s nyugodtan mondhatjuk: nem csalódtunk benne.

ILLYÉS GYULA: SZEMBENÉZVE. Versek. (Révai könyvtár. 10. sz.)

Végre kezünkbe került a letűnt korral bátran szembenéző, sőt szembe szálló legkiválóbb élő költőnk háború alatt, tehát a legvadabb korszak idejében írodott verseinek gyűjteménye. Illyés Gyula megmutatta, hogy a nép igazi költője az, akinek szíve akkor is csak népéért dobog, ha tüzes korona vár rá. A „Külön világban“ elvonultan élt költő, egyszerre kilép magányából, ha rajongott népe életére törnek. Kell-e ennél nagyobb érdem az igazi nagy költőnek? Jól emlékszünk még, amikor 1943-ban a terror kellős közepén a rosszlemkű nyilas sajtóvezér a nép áruelőjének nevezte Illyés Gyulát. S a nép fia ekkor írta meg legbátrabb s talán legszebb versét, melyből nem lehet nem idézni:

„Ütessenek a trónusodra
másat akkor se mondhatok.
Egy új Isten szőny csipkebokra
az a trón, ha izzik s lobog.

Egyre az ige zeng belőle,
Kíáltsa most az én jajom
a mélyben lakó hatalom
üzenetét e dőre földre.

Dadogni fogok s tán zokognék;
élő jövőm van: gyermekem!
Halálíg igaz az legyen,
mit ma dalolva mondhatok még.

Abban az iszonyatos hőben
remeghetek s vacoghatok,
vissza semmit se vonhatok:
zengőn, oly messze szállt belőlem.“

Méltó válasz volt e vers a kornak. Költői és emberi teljesítménynek is felülmulhatalan. A nép „áruelőjából“ ez a csodálatos hitvallás szakadt fel, népe mellett. A „Szembenézve“ ezen túlmenően új fejlődési fokát is jelenti Illyés Gyula lírájának. Ha lehet ezt mondani, formaművészete e versekben, szinte teljesen hibátlan. Nagy műgond mutatkozik a versek mindegyikénél s a komoly, kissé fanyar férfi líra, mely eddig jellemezte Illyést, mintha derűsebb és édesebb ízű volna.

Illyés Gyula új köteté egyik legkiemelkedőbb teljesítménye az elmúlt évtized magyar költészetének.

SZERB ANTAL: MADELON, AZ EB. (Révai könyvtár. 7. sz.)

Mindig különös érdeklődéssel fordultunk az „eszt’i-ku“ vagy tudós szépirodalmi működése felé. Őszintén szólva, kevés kivétellel alig akadt még e kísérletezők közül néhány, akiben nem kellett szükségképpen csalódnunk. Szerb Antal talán az első ezen a téren, akinek csodálatos szelleme ebben a számára voltaképpen idegen műfajban is irodalmi értéket alkotott. Posthumus könyvét nem kellett kételkedve kezünkbe venni, hisz előző ilyen irányú műveiből, különösen az „Utazás és holdvilág“ óta ismerjük benne a biztos kezű prózaíró. Legfeljebb, örömmünk volt teljes, amikor a „Madelon az eb“ nyolc klasszikus ízü novelláit elolvastuk. Meglepő meseszövésiük, itt-ott lírizáló hangjuk, meghökkentő fordulatokkal tarkítva, a stílusművészet pompás ötvözetébe ágyazva, ha lehet még jobban meggyőzött bennünket írójuk fölnyeres művészetéről. Milyen kár, hogy ilyen fiatalon s hozzá nem méltó körülmények között hagyott itt bennünket. S mily szégyenletes, hogy egy buta kultúraellenes, sőt két korszak áldozata ő. Csak forgatjuk a kötetet s legszívesebben kétszer, háromszor is elolvassánk a bűbajos-novella remekeket, melyek elé Szentkuthy Miklós írt elmélyülő, okos tanulmányt.